

УДК 338.1:654.07

Борисова Л.Є.

*к.е.н., викладач кафедри економіки та моделювання ринкових відносин,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова,
м.Одеса, Україна*

РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

З появою та бурхливим розвитком індустрію інформаційних технологій з'явився новий високоприбутковий продукт. Розповсюдження останнього сприяє розвитку не тільки однієї індустрії, але й формуванню нового типу економіки – інформаційного. Основним продуктом цієї економіки є данні (від англійського «data») або інформація. Саме таким продуктом на початку XX століття була нафта. На початку XXI століття змінився продукт, але питання розвитку та регулювання цієї сфери та галузі залишається актуальним, як у вітчизняній, так і у світовій економіці. Це напряму залежить від нерівномірного розвитку сфери зв'язку у різних країнах світу.

Наша держава знаходиться в процесі інтеграції з ЄС, країни якої займають провідні місця за рівнем інформатизації суспільства. Це напряму впливає на високий рівень розвитку інших сфер та галузей європейської економіки і потребує від української економіки подібного рівня розвитку задля того, щоб наші товари були конкурентоспроможними у порівнянні з товарами ЄС. І це стосується не тільки зовнішньої торгівлі, а й внутрішнього ринку, який може постраждати від більш якісних, конкурентних європейських товарів та зовсім замінити вітчизняні.

В Україні питаннями розвитку сфери зв'язку та інформатизації та його нерівномірності займається здебільшого Державне Агентство з питань електронного урядування України та Національна комісія з державного регулювання у сфері зв'язку та інформатизації (НКРЗІ). НКРЗІ здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації та створена Указом Президента України №1067/2011 від 23.11.2011 на виконання Закону України «Про телекомунікації». Державне агентство згідно Положенню Кабінету Міністрів України № 492 від 01.10.2014 р. є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України і, який реалізує державну політику у сферах інформатизації, електронного урядування, формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів, розвитку інформаційного суспільства [1]. Для визначення рівня інформатизації суспільства використовують наступні індекси:

Індекс мережевої готовності (Networked Readiness index, NRI) – комплексний показник рівня розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в країні, а також допомагає порівняти цей рівень розвиненості в різних країнах [2];

Глобальний індекс інновацій (The Global Innovation Index) – інтегральний показник ефективності розвитку інновацій країни, у вигляді співвідношення витрат та ефекту [3];

Індекс розвитку електронного уряду (e-Government Development Index, EGDI) надає системну оцінку готовності, можливості і самого використання ІКТ в державних установах для надання населенню послуг, [4; с.158];

Індекс електронної участі (e-Participation index, EPI) виступає у ролі допоміжного показника до Індексу розвитку електронного уряду, допомагаючи показати використання

державних онлайн сервісів населенням для отримання інформації від держави, взаємозв'язок з підприємствами (онлайн-консультування) та їх участь у законотворчих процесах[4; с.141, с.173];

Індекс розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ICT Development Index, IDI) - це комбінований показник, що характеризує досягнення країн світу у розрізі розвитку інформаційно-комунікаційних технологій [5; с.173].

Дані Таблиці 1 свідчать лише про початковий етап розвитку нашої країни у пост-індустріальному (інформаційному) суспільстві, нової історичної фази розвитку цивілізації. Це відображається у низькому значенні Індексу мережевої готовності, Індексу розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та Індексу розвитку електронного уряду.

Таблиця 1.

Рівень інформатизація суспільства в Україні у 2016 та 2017 рр.

<i>П/п</i>	<i>Назва індексу</i>	<i>Місце у світовому рейтингу</i>
1	Індекс мережевої готовності (Networked Readiness index, NRI)	71
2	Глобальний індекс інновацій (The Global Innovation Index)	63
3	Індекс розвитку електронного уряду (e-Government Development Index, EGDI)	86
4	Індекс електронної участі (e-Participation index, EPI)	32
5	Індекс розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ICT Development Index, IDI)	79 *

*-показник 2017 року, інші показники станом на 2016 рік

Джерело: опрацьовано автором на основі [2], [3], [4], [5]

В першу чергу це пов'язано з кризовим станом вітчизняної економіки, якій віддзеркалюється на підприємствах усіх сфер та галузей економіки. Телекомунікаційні підприємства не є винятком, у той час, як саме ці підприємства здебільшого формують сферу зв'язку та інформатизації. Від їх сталого розвитку залежить загальний розвиток інформаційного суспільства. Підприємства цієї сфери потребують підтримки з боку держави, у напрямі:

- сприяння у науково-дослідницькій роботі (останні потребують великих інвестицій, так більшість ІКТ підприємств не в змозі їх забезпечити, але без нових технологій подальший розвиток усієї економіки – неможливий);
- сприяння підготовці високо-кваліфікованих професійних кадрів;
- фінансова підтримка, наприклад, пільгові умови кредитування для ІКТ підприємств;
- розробка законодавчої підтримки розвитку сфери зв'язку та інформатизації, із залученням, керівництва та фахівців працюючих ІКТ підприємств, особливо представників середніх та малих підприємств.

Останнє є актуальним, так як попередні дослідження [6, с.21] вказують на необхідність подальшого вдосконалення законодавчого підґрунтя для побудови інформаційного суспільства. Цьому повинно сприяти втілення національних програм розвитку інформаційного суспільства задля формування відповідного суспільного усвідомлення розвитку держави.

Розвинуті країни розглядають питання рівня розвитку штучного інтелекту та частку його присутності у житті пересічної людини, доцільності доступу клієнтів до певних баз даних (які вже сформовані), наприклад медичних карт. Нажаль, вітчизняні розробки або знаходяться у стадії проекту, або вводяться з великими труднощами. У сукупності, це призводить до конкурентоспроможності вітчизняних продуктів та послуг на внутрішньому та зовнішньому ринках, як наслідок це гальмує розвиток вітчизняної економіки взагалі у вигляді невеликого росту ВВП та низького добробуту населення.

Висновки. Інформаційна економіка та інформаційне суспільство є новим етапом розвитку людства. Виявлено низький рівень розвитку інформаційної складової економіки в Україні. Досягнення високого інформаційного рівня розвитку потребує комплексного підходу: *по-перше*, необхідним є вдосконалення та розширення законодавчого поля регулювання функціонування інформаційної сфери, особливо, безпеки захисту як особистих, так і корпоративних даних; *по-друге*, – соціально-економічна підтримка держави стабільного функціонування підприємств сфери зв'язку та інформатизації; *по-третє*, – підтримка та сприяння навчальному процесу підготовки кадрів для телекомунікаційної сфери тощо. Подальшим напрямом дослідження повинен стати більш детальний аналіз життєдіяльності безпосередньо телекомунікаційних підприємств та вплив цього функціонування на розвиток інших сфер та галузей економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Положення про Державне агентство з питань електронного урядування України № 492 від 01.10.2014 р. зі змінами № 887 від 16.11.2016 [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/492-2014>
2. Networked Readiness Index. Global Information Technology report. [Електронний ресурс] // The World Economic Forum. – 2016. – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-information-technology-report-2016/networked-readiness-index/>
3. Index G. I. Winning with Global Innovation // Johnson Cornell University, INSEAD, WIPO. [Електронний ресурс] // The World Economic Forum. – 2016. – Режим доступу: <http://www.wipo.int/publications/en/details.jsp?id=4064>
4. Peña-López I. et al. UN e-Government Survey 2016. E-Government in Support of Sustainable Development. – 2016. – 237p.
5. ICT Development Index 2017 Rank. [Електронний ресурс] // International Telecommunication Union. – 2017. – Режим доступу: <http://www.itu.int/net4/ITU-D/idi/2017/index.html#idi2017rank-tab>
6. Політанський В. С. Інформаційне суспільство в Україні: від зародження до сьогодення / В. С. Політанський // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. – 2017. - Вип. 42. - С. 16-22.